

Asian käsittelyn viivästyminen vakuutusoikeudessa

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 15.1.2021 osoittamassaan kantelussa arvostellut työkyvyttömyyseläkettään ja kuntoutustukeaan koskevan valituksen käsittelyaikaa vakuutusoikeudessa. Kantelija oli saanut hylkäävän päätöksen Kevasta 4.12.2017 ja työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta 1.11.2018. Kantelijan valitus muutoksenhakulautakunnan päätöksestä on saapunut vakuutusoikeuteen 5.2.2019, jossa sen käsittely oli kantelun tekohetkellä ollut edelleen kesken. Asiaa vakuutusoikeudessa hoitavan notaarin mukaan tietoa siitä, milloin asia käsitellään, ei ole voitu antaa. Notaari on puhelimitse kertonut kantelijalle, että kantelija voi toimittaa vakuutusoikeuteen uutta selvitystä. Kantelijan näkemyksen mukaan vakuutusoikeus on näin toimien voinut edelleen pitkittää asian käsittelyä ja päätöksen antamista asiassa. Kantelijan mukaan menettely on ollut omiaan vaarantamaan hänen oikeusturvaansa ja myös vaikuttanut merkittävästi hänen toimeentuloonsa.

SELVITYS

Vakuutusoikeuden ylituomari on antanut 26.3.2021 päivätyn selvityksen. Selvitykseen on oheistettu ratkaisukokoonpanon selvitys 5.3.2021, asian diaaritiedot ja diaariote sekä lista 30 vanhimmasta työeläkeasiasta.

Vakuutusosoikeuden ylituomarin selvitys

Vakuutusosoikeuden ylituomarin antaman selvityksen mukaan vakuutusosoikeus ratkaisi 5 269 asiaa vuonna 2020 ja 5 006 asiaa vuonna 2019. Kaikkien asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli 8,7 kuukautta vuonna 2020 ja 9,6 kuukautta vuonna 2019. Vakuutusosoikeudessa on lähes 50 pääasiaryhmää, joista julkisten alojen eläkeasiat on yksi asiaryhmä. Julkisten alojen eläkeasioita ratkaistiin vuonna 2020 yhteensä 198 asiaa ja keskimääräinen käsittelyaika oli 9,3 kuukautta. Vuonna 2019 julkisten alojen eläkeasioita ratkaistiin yhteensä 184 asiaa ja keskimääräinen käsittelyaika oli 8,6 kuukautta.

Vakuutusosoikeus toimii lainkäyttöasioissa jakautuneena kolmeen osastoon siten, että kullakin osastolla käsitellään etukäteen sille vahvistettujen asiaryhmien asiat. Vakuutusosoikeus käsittelee saapuneet asiat pääsääntöisesti asiaryhmästä riippumatta niiden saapumisjärjestyksessä ottaen kuitenkin huomioon lainsäädännöstä ja asian laadusta johtuvat kiireellisyysperusteet. Mikäli asiaan toimitetaan runsaasti lisäselvitystä tai muutoksenhakija pyytää asiassaan käsittelyn lykkäämistä esimerkiksi lisäselvityksen toimittamista varten, joudutaan tästä pääsäännöstä poikkeamaan.

Asian valmistelua hoitaa vakuutusosoikeuden notaari ja kun valmistelutoimet on suoritettu, siirtyy asia vakuutusosoikeuden esittelijälle esittelymuistion ja perustellun päätösehdotuksen laatimista varten. Esittelijän valmistelemaat asiat jaetaan tarkastaville jäsenille ja puheenjohtajille viikoittain sen mukaan, mikä kunkin jäsenen työtilanne on. Tällä jakomenettelyllä pyritään varmistamaan se, että käsittelyaikaerot eri asiaryhmien ja asioiden välillä ovat mahdollisimman pienet ja että juttuvirtaus ratkaisukokoonpanojen jäsenille on mahdollisimman tasainen. Yksittäisten asioiden kohdalla voi kuitenkin olla isoja käsittelyaikaeroja riippuen asian laadusta ja esimerkiksi toimitetun lisäselvityksen määrästä. Vuonna 2020 lähes 3 100 asiaan toimitettiin vähintään yhden kerran uutta selvitystä. Uusi selvitys aiheuttaa välitoimenpiteitä muun muassa kuulemisten vuoksi ja vaikuttaa siten käsittelyaikoihin. Sen jälkeen, kun asia on jaettu esittelijälle, välitoimenpiteitä hoitaa esittelijän työparina toimiva notaari.

Kantelija on toimittanut vakuutusosoikeudelle useaan otteeseen lisäselvitystä, kuten asian diaaritiedoista ilmenee. Lisäksi kantelija on asioinut vakuutusosoikeudessa puhelimitse muun muassa asian esittelijän työparina toimineen notaarin kanssa. Kantelun mukaan kantelijalle on puhelimitse vakuutusosoikeudesta kerrottu, että asiaan voi toimittaa lisäselvitystä eikä ole tietoa, koska asia tullaan käsittelemään. Vakuutusosoikeudessa lähetetään yksityiselle asianosaiselle ilmoitus asian vireilletulosta, josta ilmenee vakuutusosoikeudessa käsiteltävien asioiden odotettavissa oleva käsittelyaika. Asianosaiselle annetaan myös pyydettyä tietoa asian käsittelyvaiheesta, josta asianosainen on voinut jossain määrin arvioida lopullisen käsittelyajan keston. Vakuutusosoikeudessa käsittelyaikatiedusteluihin vastataan pääsääntöisesti kertomalla kyseessä

olevan asiaryhmän keskimääräinen käsittelyaika kuitenkin siten, että käsittelyaika-arviota tarkistetaan tarvittaessa asian erityispiirteiden vaatimalla tavalla. Käsittelyaika-arvio ei ole vakuutusosoikeutta sitova ja se voi muuttua asian vireillä oloaikana esimerkiksi toimitetun uuden lisäselvityksen vuoksi. Mikäli muutoksenhakija pyytää käsittelyaika-arviota, tehdään pyynnöstä ja annetusta vastauksesta merkintä asian tietoihin asianhallintajärjestelmässä. Tällaista merkintää ei kantelijan kohdalla ole. Kantelijan kanssa on keskusteltu puhelimesta asian etenemisestä eli käsittelyvaiheesta vakuutusosoikeudessa, joka kantelijalle on ilmoitettu. Notaari ei myöskään voi antaa tarkkaa tietoa siitä, milloin asia ratkaistaan, koska se on riippuvainen asiaan saapuvasta lisäselvityksestä ja sen vaatimista toimenpiteistä sekä siitä, milloin ratkaisukokoonpanon puheenjohtaja vahvistaa asian ratkaisupäivän.

Vakuutusosoikeudella ei ole ollut lakiin perustuvia keinoja rajoittaa uuden selvityksen toimittamista ennen 1.1.2020 voimaan tullutta lakia oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019). Mainitun lain 7 luvun 46 §:n mukaan hallintotuomioistuin voi sen jälkeen, kun se katsoo asian tulleen selvitettyksi, asettaa asian laatuun nähden kohtuullisen määräajan, jonka kuluessa oikeudenkäynnin osapuolten on toimitettava mahdollinen lisäaineisto asiassa. Jos osapuoli toimittaa lisäaineistoa tämän määräajan jälkeen, hallintotuomioistuin voi jättää sen huomioon ottamatta. Mainittua lakia voidaan kuitenkin lain siirtymäsäännösten mukaan soveltaa vain päätöksiin, jotka on annettu lain voimaantulon jälkeen, eikä sitä ole voitu soveltaa kantelijan asiassa. Vakuutusosoikeus ei tarkoituksella pitkitä asian käsittelyä, kuten kantelussa todetaan, ilmoittamalla muutoksenhakijalle, että asiaan voi toimittaa uutta selvitystä. Tällä tarkoitetaan sitä, että mikäli muutoksenhakijalla on sellaista selvitystä, jolla hänen mielestään voi olla vaikutusta asian ratkaisuun, on hänellä mahdollisuus sen toimittamiseen käytännössä aina siihen asti, kunnes asia ratkaistaan. Tämän tiedon notaari on kantelijalle puhelimesta ilmoittanut.

Kantelijan työkyvyttömyyseläkeasia on ratkaistu vakuutusosoikeudessa 2.3.2021 ja päätös on lähetetty hänelle 11.3.2021. Asian käsittely on kestänyt vakuutusosoikeudessa 2 vuotta ja kuukauden, mikä ylittää julkisten alojen eläkeasioiden keskimääräisen käsittelyajan huomattavasti. Kantelijan toimittaman lisäselvitysten aiheuttamat kuulemis- ja muut toimenpiteet on vakuutusosoikeuden näkemyksen mukaan hoidettu kohtuullisessa ajassa. Lisäksi valmisteluvaiheen pitkä kesto on otettu huomioon asian ratkaisuvaiheessa ja asian käsittely on sen jälkeen, kun kantelijalta ei ole enää tullut uutta selvitystä asiaan ja valmistelutoimet on saatu valmiiksi, edennyt joutuisasti. Asialle on 4.12.2020 määrätty uusi lääkärijäsen, jolla asia oli arvioitavana 5.1.2021 saakka. Myös uusi esittelijä on määrätty kohtuullisessa ajassa ottaen huomioon, että asian ensimmäisen esittelijän virkasuhde vakuutusosoikeudessa on päättynyt 31.12.2020 ja uusi esittelijä on määrätty esivalmistelun päättymisen 15.1.2021 jälkeen 19.1.2021. Näin ollen ottaen huomioon asian laatu sekä asiassa toimitetun lisäselvityksen määrä ja sen vaatimat toimenpiteet, vakuutusosoikeus katsoo, ettei asian käsittelyssä ole tapahtunut aiheetonta viivästyistä eikä muunkaan lakiin perustuvan velvollisuuden laiminlyöntiä.

Ratkaisukokoonpanon selvitys

Kantelijan valitus on tullut vireille vakuutusosoikeudessa 5.2.2019. Asia on ollut esivalmistelulla notaarilla ajalla 5.2.2019 – 3.11.2020, minkä jälkeen asia on siirtynyt odottamaan jakoa esittelijälle. Asia on 10.11.2020 jaettu ma. vakuutusosoikeuden esittelijälle, joka on laatinut esityksensä ja päätösluonnoksensa 25.11.2020 mennessä. Asia on tämän jälkeen siirtynyt vakuutusosoikeuden lääkärijäsenen arvioitavaksi. Häneltä asia on 30.11.2020 siirtynyt toiselle notaarille, joka on puolestaan 4.12.2020 siirtänyt asian edellä mainitun lääkärijäsenen tilalle ratkaisukokoonpanoon tulleele lääkärijäsenelle. Tämä on esittänyt lääketieteellisen kannanottonsa 5.1.2021 mennessä ja asia on palautunut esivalmisteluun notaarille.

Vakuutusosoikeuden esittelijän virkasuhteen päättymisen johdosta asialle on tullut tarve valita toinen esittelijä, joten asia on 15.1.2021 siirtynyt odottamaan jakoa uudelle esittelijälle. Asia on 19.1.2021 jaettu uudelle ma. vakuutusosoikeuden esittelijälle, jonka esityksen ja päätösluonnoksen laadintaa koskevien toimenpiteiden jälkeen asia on 21.1.2021 siirtynyt odottamaan jakoa tarkastavalle jäsenelle, joka on laatinut asiassa oman oikeudellisen kannanottonsa ja päätösluonnoksensa 8.2.2021 mennessä ja asia on siirtynyt odottamaan jakoa puheenjohtajalle. Asia on 15.2.2021 jaettu puheenjohtajalle/vakuutusosoikeuden laamannille, jonka osalta asian oikeudellinen arviointi ja kannanoton laatiminen on valmistunut 17.2.2021 mennessä. Asia on 17.2.2021 siirretty sähköisesti vakuutusosoikeuden sivutoimisten asiantuntijajäsenten (2 kpl) arvioitavaksi. Heistä toinen jäsen on ottanut asiaan kantaa 19.2.2021 ja toinen 2.3.2021. Koska kaikki ratkaisukokoonpanon jäsenet olivat hyväksyneet päätösehdotuksen perusteluineen 2.3.2021 mennessä, puheenjohtaja merkitsi asian ratkaistuksi ja laittoi vakuutusosoikeuden päätöksen pöytäkirjalle 2.3.2021. Tämän jälkeen asiassa tulee vielä suoritettavaksi ns. jälkityöt siten, että päätöskappaleet voidaan postittaa asianosaisille maaliskuun 2021 aikana.

Kantelijalle on nyt kyseessä olevan eläkeasian lisäksi ollut vakuutusosoikeudessa vireillä myös hänen kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkeoikeutta koskeva asia sekä kaksi sairausvakuutuslain mukaista työkyvyttömyyseläkeoikeutta koskevaa asiaa. Koska kaikissa neljässä asiassa on ollut samaa lääketieteellistä selvitystä, asiat on ollut tarpeen yhdistää samanaikaisesti ratkaistaviksi siten, että niiden ratkaisuun ovat osallistuneet sama lääkärijäsen ja sama puheenjohtaja. Kantelijan kaikki neljä valitusasiaa on ratkaistu 2.3.2021.

Kantelijan julkisten alojen eläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkeoikeutta koskevan valitusasian käsittely asian vireille tulosta sen ratkaisuun on kestänyt noin 2 vuotta ja kuukauden. Se on näin ollen selkeästi ylittänyt julkisia eläkkeitä koskevan asiaryhmän keskimääräisen käsittelyajan, joka on ollut 8,6 kuukautta vuonna 2019 ja 9,3 kuukautta vuonna 2020. Käsittelyajan ylittymiseen on ollut useita syitä. Asian vakuutusosoikeuteen saapumisen 5.2.2019 jälkeen vakuutusosoikeudelle on toimitettu kantelijan kirjelmiä, uutta lääketieteellistä selvitystä, Kevan lisälauseintoja sekä muuta kirjallista selvitystä yhteensä 26 eri päivänä. Viimeisin kantelijan toimittama

uusi lääketieteellinen selvitys on saapunut vakuutusosikeudelle 9.11.2020 ja Kevan viimeisin lisälausunto on saapunut vakuutusosikeudelle 26.11.2020. Lisäselvitysten runsas määrä ja niihin liittyvät kuulemiset ovat olleet pääasiallinen syy asian käsittelyn pitkittymiseen. Kantelijan asian käsittelyaikaan on osaltaan ollut jossain määrin vaikuttamassa myös lääkärijäsenen ja esittelijän vaihtuminen, minkä lisäksi vaikutusta on ollut vuonna 2020 alkaneen ja yhä jatkuvan koronaviruspandemian aiheuttamilla työjärjestelymuutoksilla. Pandemian johdosta vakuutusosikeudessa on ollut käytössä vahva etätyösuositus ja laajamittainen etätyön tekeminen on muun muassa hidastanut saapuneiden lisäselvitysten toimittamista vakuutusosikeuden kirjaamosta asian käsitteijälle nähtäväksi sekä muutoinkin asiakirjojen siirtymistä kulloinkin käsitteijöiden välillä. Mainituista tekijöistä johtuvat viiveet eivät kuitenkaan ole kokonaisuutena arvioiden olleet erityisen merkittäviä.

Ratkaisukokoonpano toteaa, että kantelijan asia on pyritty kaikissa vaiheissaan käsittelemään mahdollisimman joutuisasti eikä asian käsittely vakuutusosikeudessa ole aiheettomasti viivästynyt kokonaisuudessaan tai yksittäisten käsittelyvaiheidenkaan osalta. Käsittely on kestänyt keskimääräistä käsittelyaikaan paljon pidempään, mutta syynä tähän on ollut vakuutusosikeuden omasta toiminnasta riippumattomat edellä selostetut tekijät, joista merkittävin on ollut eri ajan-kohtina toimitettu runsas lisäselvitys ja siitä johtuvat kuulemiset.

Asian käsittelyyn liittyviä diaaritietoja

Vakuutusosikeuden oikeuskanslerinvirastolle toimittamista diaaritiedoista ilmenee, että kantelijan valitus on saapunut vakuutusosikeudelle 5.2.2019. Kantelijan laatimia kirjoituksia ja lisäselvityksiä on saapunut vakuutusosikeudelle 1.2.2019, 4.3.2019, 12.4.2019, 23.4.2019 (2 kpl), 12.7.2019, 23.12.2019 (3 kpl), 9.1.2020, 14.1.2020, 20.3.2020, 16.4.2020, 7.9.2020, 25.9.2020 (4 kpl), 30.9.2020 ja 9.11.2020. Kantelija on diaaritietojen mukaan myös 25.3.2020 soittanut vakuutusosikeuteen ja kertonut toimittavansa huhtikuun 2020 aikana lisää lääketieteellistä selvitystä. Kantelijan kirjoituksiin ja lisäselvityksiin on ollut liitettynä muun ohessa sairauskertomuksia, lääkärinlausuntoja ja –todistuksia. Kuulemisten yhteydessä vakuutusosikeudelle on toimitettu eri vaiheissa useita Kevan lausuntoja, joista viimeisin on saapunut vakuutusosikeuteen 26.11.2020.

VASTINE

Kantelijalle on varattu tilaisuus antaa vastineensa hankitusta selvityksestä. Vastinetta ei ole annettu.

RATKAISU

1 Sovellettavat oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen (63/1999) 6 artiklan 1 kappaleen mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä.

Oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annetun lain (677/2016) 1 §:n 2 momentin (814/2019) mukaan asian käsittelyssä vakuutus oikeudessa sovelletaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia (808/2019), jollei erikseen toisin säädetä.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 2 §:n 2 momentin mukaan lakia sovelletaan muun ohessa hallintoasiaa koskevassa oikeudenkäynnissä vakuutus oikeudessa. Lain 126 §:n 1 momentin mukaan muutoksenhaussa ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn hallintoviranomaisen tai hallintotuomioistuimen päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Asian käsittelyyn vakuutus oikeudessa on edellä mainitun lain siirtymäsäännöksen nojalla tullut soveltaa hallintolainkäyttölakia (586/1996).

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 33 §:n 1 momentin mukaan valitusviranomaisen on huolehdittava siitä, että asia tulee selvitettyksi, ja tarvittaessa osoitettava asianosaiselle tai päätöksen tehneelle hallintoviranomaiselle, mitä lisäselvitystä asiassa tulee esittää. Pykälän 2 momentin mukaan valitusviranomaisen on hankittava viran puolesta selvitystä siinä laajuudessa kuin käsittelyn tasapuolisuus, oikeudenmukaisuus ja asian laatu sitä vaativat.

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 34 §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus antaa selityksensä muiden tekemistä vaatimuksista ja sellaisista selvityksistä, jotka voivat vaikuttaa asian ratkaisuun. Lain 36 §:n 1 momentin mukaan valitusviranomaisen on hankittava lausunto siltä hallintoviranomaiselta, joka on tehnyt asiassa päätöksen, jollei se ole tarpeetonta.

Hallintolainkäyttölakia koskevassa hallituksen esityksessä ([HE 217/1995 vp](#), s. 15) on Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa säädetyn joutuisan oikeudenkäynnin vaatimuksesta todettu, että kyseinen säännös edellyttää oikeutta oikeudenkäyntiin kohtuullisessa

ajassa. Hallinto-oikeudellisissa valitusasioissa tämä aika lasketaan siitä, kun valitus on pantu vireille. Jos ennen valituksen tekemistä on käytettävä oikaisuvaatimusmenettelyä tai muuta vastaavaa oikaisua, aika alkaa tämän menettelyn käyttämisestä. Käsittelyajan kohtuullisuutta arvioidessa suoritetaan kokonaisharkinta. Siinä otetaan huomioon ainakin asian vaikeus, valittajan oma ja myös muiden asianosaisten käyttäytyminen sekä asianomaisten lainkäyttöviranomaisten käyttäytyminen.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia koskevassa hallituksen esityksessä ([HE 29/2018 vp](#), s. 45, 112) ehdotettiin lakiin otettavaksi säännös (46 §) hallintotuomioistuimelle annettavasta mahdollisuudesta rajoittaa selvityksen vastaanottamista. Hallintotuomioistuimella on velvollisuus huolehtia siitä, että tosiseikat tulevat selvitettyksi. Hallintolainkäyttölaisissa ei ole säännöstä siitä, että tuomioistuin voisi asettaa määräajan, jonka kuluessa kaikki mahdollinen lisäselvitys asiassa olisi esitettävä. Hallituksen esityksen 46 §:ää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan määräaika selvityksen esittämiselle voitaisiin asettaa silloin, kun hallintotuomioistuimen käsityksen mukaan kaikki asian ratkaisuun tarvittavat selvitykset on jo saatu ja tuomioistuin olisi tekemässä asiassa päätöstä, mutta tuomioistuimelle esitetään selvitystä, josta ei ilmene mitään olennaista uutta. Asian vireillä ollessa esitetty lisäselvitys on pääsääntöisesti otettava huomioon. Uuden selvityksen vastaanottaminen ja kuulemismenettely saattavat kuitenkin viivästyttää tarpeettomasti asian käsittelyä. Toisinaan uusi selvitys saattaa johtaa tarpeettomaan kuulemiskierteeseen. Hallintotuomioistuimilla ei ole nykyisin käytössään tehokkaita keinoja tarvittaessa rajoittaa lisäselvityksen esittämistä. Määräajan tarkoituksena on turvata oikeus asian viivytyksettömään käsittelyyn. Sen asettaminen olisi mahdollista aina, kun lisäselvityksen rajoittaminen olisi tarpeellista asian viivytyksettömäksi ratkaisemiseksi.

2 Arviointi

Kantelijan valitus on ollut vakuutus oikeudessa käsiteltävänä ajalla 5.2.2019 – 2.3.2021 eri vaiheissaan yhteensä 2 vuoden ja yhden kuukauden ajan. Käsittelyajasta huomattava osa eli ajanjakso 5.2.2019 – 3.11.2020 on kulunut asian esivalmisteluun vakuutus oikeuden notaarilla. Tällä ajanjaksolla kantelija on myös toimittanut vakuutus oikeudelle edellä kerrotuin tavoin useaan otteeseen lisäkirjelmii ja –selvityksiä, joiden johdosta asiassa on myös suoritettu kuulemiset ja saatu lausuntoja Kevalta.

Vakuutus oikeuden ylituomari on antamassaan selvityksessä asianmukaisesti todennut, ettei vakuutus oikeudella ole ollut tuolloin sovelletun hallintolainkäyttölain nojalla keinoja rajoittaa muutoksenhakijan toimittamien kirjelmien ja lisäselvitysten vastaanottamista. Lisäselvityksistä ja niiden johdosta suoritetuista kuulemisista voi aiheutua valitus asian käsittelyssä huomattaviakin viivästyksiä, mikä on tuotu esille myös vuoden 2020 alusta kumotun hallintolainkäyttölain korvanneen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) esitoissa.

Edellä todetusta huolimatta pidän asian esivalmisteluun kulunutta noin 1 vuoden 9 kuukauden aikaa huomattavan pitkänä. Käytettävissäni olleista tiedoista ja selvityksistä ei ilmene, onko kantelija toimittamiensa lisäkirjelmien ja -selvitysten yhteydessä ilmoittanut vakuutusosikeudelle lähettävänsä asiaan lisäselvitystä vielä myöhemminkin vai ovatko selvitykset olleet sen sisältöisiä, että vakuutusosikeus olisi niiden perusteella voinut jo tietyssä, aiemmassa käsittelyvaiheessa katsoa kyseessä olleen sellainen lopullinen selvitys, jonka jälkeen asia olisi voitu siirtää esittelijälle ja tämän jälkeen ratkaistavaksi.

Käsittelyn keston asianmukaisuutta arvioitaessa voidaan myös tarkastella sitä, onko asia ollut vakuutusosikeudessa pidempiä jaksoja sillä tavoin käsittelemättä, että sille ei olisi tehty vakuutusosikeudessa minkäänlaisia toimenpiteitä. Diaaritiedoista ilmenee muun ohessa, että aikavälillä 24.4.2019 - 11.7.2019 asialle ei ole merkitty toimenpiteitä eli kantelija ei ole toimittanut vakuutusosikeudelle lisäkirjelmia tai -selvityksiä eikä asia näyttäisi myöskään olleen esimerkiksi kuultavana/lausuttavana viranomaisella. Epäselväksi jää, miksi asiaa ei esimerkiksi tuolloin ole siirretty pois esivalmistelusta ratkaisuesityksen laatimista, arviointia ja ratkaisun tekemistä varten.

Sen jälkeen kun asia on 3.11.2020 jaettu esittelijälle valmisteltavaksi, on esityksen laatimiseen, asian lääketieteelliseen arviointiin, ratkaisukokoonpanon arviointiin ja asian ratkaisemiseen 2.3.2021 sekä päätöksen lähettämiseen kantelijalle 11.3.2021 kulunut hieman yli neljä kuukautta. Kantelijalla on ollut samaan aikaan käsiteltävänä vakuutusosikeudessa kaikkiaan neljä lääketieteelliseltä selvitykseltään toisiinsa liittyvää valitusta, joihin vakuutusosikeus on antanut ratkaisunsa samaan aikaan 2.3.2021. Pidän edellä mainittuihin vaiheisiin kulunutta asian käsittely- ja ratkaisuaikaa kohtuullisena ja hyväksyttävänä.

Kantelijan valituksen käsittely vakuutusosikeudessa on kestänyt 2 vuotta ja yksi kuukautta, kun keskimääräinen käsittelyaika kyseiseen asiaryhmään kuuluvien julkisten alojen eläkeasioissa on ollut 8,6 kuukautta vuonna 2019 ja 9,3 kuukautta vuonna 2020. Käsittelyajan kohtuullisuutta arvioitaessa suoritetaan kokonaisharkinta. Kokonaisharkinnassa otetaan huomioon muun ohessa asian laatu, valittajan oma ja myös muiden asianosaisten käyttäytyminen sekä tuomioistuimen toiminta asian käsittelyssä. Vaikka asiassa on esitetty selvitystä siitä, että kantelija on omalla toiminnallaan vaikuttanut asian käsittelyn pitkittymiseen vakuutusosikeudelle lähettämensä lukuisten lisäkirjelmien ja -selvitysten muodossa ja vaikka vakuutusosikeudella ei ole ollut käytettävissään lakiin perustuvia keinoja rajoittaa lisäselvitysten vastaanottamista, on käsittelyn kokonaiskesto niin huomattavan pitkä, että sitä ei edellä todetut poikkeukselliset olosuhteetkaan huomioon ottaen voi pitää kohtuullisena. Esille tuotu koronapandemia ja sen aiheuttamat käytännön ongelmat, jotka ovat ylipäättään voineet tulla kysymykseen vasta alkuvuoden 2020 jälkeen, eivät arvioni mukaan ole voineet merkittävästi vaikuttaa asian käsittelyn keston. Näkemykseni mukaan myöskään edellä todettua lääkärjäsenen ja esittelijän vaihtumista ei asiaa kokonaisuutena arvioiden voida pitää hyväksyttävänä syynä asian käsittelyn pitkittymiseen.

Edellä mainittujen seikkojen perusteella katson, että viivästys on loukannut kantelijan perus- ja ihmisoikeutena turvattua oikeutta saada asiansa käsitellyksi kohtuullisessa ajassa ja ilman aiheetonta viivytystä. Vakuutusosoikeus on siten laiminlyönyt velvollisuutensa asian käsittelyssä.

3 Johtopäätökset ja toimenpiteet

Käytettävissäni olleesta selvityksestä ilmenevien, viivästymisen taustalla olevien seikkojen vuoksi katson riittäväksi laillisuusvalvonnalliseksi toimenpiteeksi kiinnittää vakuutusosoikeuden huomiota perustuslain 21 §:n 1 momentin säännökseen jokaisen oikeudesta saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä toimivaltaisessa tuomioistuimessa.

Kantelu ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Tuula Karjalainen